

Här kommer litet tips, ett observationsprotokoll och de förslag på sträckor jag satt ihop. Hoppas de kan komma till användning!

Djur och fåglar att spana efter:

Det finns de senaste åren flera rapporter om att uttern åter är tillbaka inom kommunens gränser, så det bör vi ha i åtanke, när vi är ute och rör oss i närheten av vatten. Även om det inte är så troligt att vi hittar spår eller gör andra utterobservationer vid alla vatten vi besöker, så bör vi ha goda chanser att finna tecken exempelvis på räva, mink, hare, älg, rådjur, dovhjort, vildsvin och kanske även varg och lo. Förutom rader av olika smågnagare.

Alla djurspår är inte alldeles lätta att identifiera i synnerhet om litet snö eller rimfrost gör spåravtrycket ottydligt. Förutom skillnad på form och storlek på själva tassavtrycket kan steg- och språnglängden ge bra information. Detta gäller t ex när man ska bedöma om det är mink eller utter som rört sig i snön. Båda dessa djur har simhud, men denna är större och tydligare hos uttern. Spillningen, som båda djuren använder som revirmarkör och placerar på strategiska platser, är också bra artkännetecken. Minkens luktar mycket illa, medan utterns inte är lika frän utan av en del beskrivs som att den avger en svag violdoft. Uttern lär dessutom avsöndra ett gulgrönt sekret, som viltspårare hittar ibland.

En tumstock, en kamera och en bra spårbok är bra att ha till hands för identifieringen. Bra spårböcker finns av både äldre och nyare snitt. Vill man införskaffa litteratur i ämnet är nog lättast att få tag på två böcker med samma titel: *Djurspår* av Ulf Svedberg, Tore Fonstad och *Djurspår* av Verner Frandsen. En mer avancerad bok inriktad på varg, lo, järv och björn är *Spår och spårning av stora rovdjur* skriven av Åke Aronsen. Den finns bl a att beställa på Rovdjurscentret vid Järvsö. En användbar guide om djurspår finns på Riksmuseets hemsida www.nrm.se.

På Jägarförbundets hemsida finns en dessutom en bra gratisapp (iPhone) om djurspår som kallas *viltappen*. Om du hittar intressanta spår och löpor som du vill följa för att närmare studera djurets förehavanden, bör du göra detta med omdöme om det är fårska spår. Det är inte tillåtet att stressa och oroa djur utom vid jakt. Om spåren är fårska kan det därför vara bättre att bakspåra, dvs gå i motsatt riktning mot hur djuret rört sig, men också då med omdöme. Det händer att djur gör en cirkel och kommer tillbaka i sina egna spår.

Vad gäller fåglar är det ju strömstare, som det finns goda möjligheter att se så här års i strykande och forsande vattendrag. Sommartid har kungsfiskaren setts här och var, gärna i flöden med stränder där det finns raskanter, som exempelvis efter Svartälven. Den är ingen flyttfågel men dras vintertid till lokaler med öppna vatten, ut mot kusterna. Vid hårda vintrar slås större delen av beståndet ut. Vid besök på lämpliga lokaler kan det kanske ändå vara befogat att ha den i åtanke. Änder av olika slag bör vi också kunna få se där vatten flödar brett och lugnt. Gräsänder, knipor, storskrake och sångsvan brukar inte vara så svåra att hitta, men ibland dyker det upp överraskningar. Rapportsidan "*Svalan*" kan ge tips om vad ornitologer sett den senaste tiden. Vi kommer förstås också notera arter som inte är genuint bundna till vatten och stränder. Om du saknar en fågelbok och inte tidigare har en finns en uppsjö att välja på i bokhandeln och på biblioteket. Men även på det här området börjar det dyka upp ganska bra appar, om än inte lika fullständiga som en fågelbok. "Kvitter" är riktigt bra och lär finnas för både iPhone och androidtelefoner.

Vi gör inte vår spaningsdag så metodisk och vetenskaplig, utan var och en lägger upp den som man tycker. Vill man kolla en sträcka genom att gå eller åka skidor längs hela, så kan man göra så. Tycker man det är bättre att ta sig med bil till broar eller sträckor där vattendraget löper längs en väg kan man göra detta. Det rekommenderas att då gärna stiga ner och försöka ta en titt under bron. Mink och utter revirmarkerar gärna på sådana ställen liksom på bryggor, utskjutande stenar, gärna om dessa ligger i skydd av utskjutande grenar från något träd. Ett tredje sätt att gå till väga kan ju vara att välja ut en eller ett par platser, där man slår sig ned en längre stund och spana av vad som sker. Detta kan ge bra utdelning ibland, t ex om det finns säkra indikationer på utter i området.